

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego oraz Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego — Zwiększanie zaufania do elektronicznych rynków wymiany między przedsiębiorstwami

COM(2004) 479 końcowy

(2005/C 255/04)

Dnia 14 lipca 2004 r. Rada postanowiła, zgodnie z art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej

Sekcja ds. Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, uchwaliła swą opinię dnia 16 marca 2005 r. Sprawozdawcą był **Goran LAGERHOLM**.

Na 416. sesji plenarnej (posiedzenie z dnia 6 kwietnia 2005 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 131 głosami za, przy 4 głosach wstrzymujących się przyjął następującą opinię:

1. Streszczenie

1.1 Komisja przedstawiła komunikat dotyczący zwiększania zaufania do elektronicznych rynków wymiany między przedsiębiorstwami (ang. „B2B e-markets”). W opinii Komitetu:

- sprawozdanie omawia w sposób ogólny istotne kwestie dotyczące zwiększenia akceptacji rynków elektronicznych i czyni to w sposób rzetelny;
- Komitet pragnie jednakże podkreślić, że nie jest to jedyne potrzebne działanie. Pewna ostrożność ze strony przedsiębiorców wydaje się, do określonego stopnia, zrozumiała. Zwłaszcza bardziej zaawansowane formy rynków elektronicznych różnią się bowiem od tradycyjnych metod prowadzenia działalności gospodarczej przez MSP;
- w przypadku handlu transgranicznego, istnieją inne, dużo bardziej istotne bariery;

2. Komunikat Komisji

2.1 Komunikat Komisji w dużym stopniu opiera się na pracy grupy ekspertów, w której skład wchodził przedstawiciel przemysłu oraz dostawcy działający na rynkach elektronicznych („grupa ekspertów”) (¹). Komunikat dotyczy potrzeby zwiększenia zaufania do elektronicznych rynków wymiany między przedsiębiorstwami, w celu ograniczenia gospodarczego ryzyka wynikającego z nieuczciwych lub nielegalnych praktyk handlowych na takich rynkach. Elektroniczne rynki wymiany między przedsiębiorstwami mogą potencjalnie zwiększyć efektywność tych ostatnich, dzięki obniżeniu kosztów transakcji oraz zwiększeniu konkurencji. Większa efektywność zależy jednak w przeważającej mierze od woli uczestnictwa przedsiębiorców w takich rynkach. W celu usunięcia potencjalnych barier w wykorzystywaniu elektronicznych rynków wymiany między przedsiębiorstwami wynikających z braku zaufania, Komisja przewiduje podjęcie następujących działań:

- Poddanie analizie, przy bliskiej współpracy Państw Członkowskich, obowiązujących przepisów krajowych dotyczących nieuczciwych praktyk handlowych na rynkach wymiany między przedsiębiorstwami.
- Zachęcanie zainteresowanych stron do uzgodnienia lub przeglądu kodeksów postępowania, w celu dalszego wspierania zasad uczciwego handlu na elektronicznych rynkach

(¹) Raport końcowy grupy ekspertów na temat internetowych platform handlowych B2B
<http://europa.eu.int/comm/enterprise/ict/policy/b2b/wshop/fin-report.pdf>

wymiany między przedsiębiorstwami, zgodnie z treścią komunikatu.

- Zainicjowanie studium badawczego dotyczącego gospodarczego oddziaływania elektronicznych rynków wymiany między przedsiębiorstwami na konkurencyjność i produktywność unijnych przedsiębiorstw, w ramach którego szczególnej analizie poddana zostanie kwestia bezpośrednich i pośrednich kosztów oraz korzyści po stronie uczestników rynków elektronicznych. Wyniki studium zostaną omówione szerzej z udziałem zainteresowanych stron.
- Zapewnienie kompleksowej informacji dotyczącej stosowania obowiązujących przepisów w zakresie elektronicznych rynków wymiany między przedsiębiorstwami, w celu ułatwienia orientacji, jakie zachowania sprzyjają konkurencji.

2.2 Komunikat zachęca uczestników elektronicznych rynków wymiany między przedsiębiorstwami do prowadzenia bardziej intensywnego, wzajemnego dialogu odnośnie poszanowania zasad uczciwego handlu i wymogów bezpieczeństwa. W konsekwencji można się spodziewać usunięcia potencjalnych barier dla uczestnictwa w podobnych, elektronicznych formach handlu. Służby Komisji będą regularnie składać sprawozdania z postępów poczynionych w tym zakresie, na stronach internetowego portalu poświęconego europejskim, elektronicznym rynkom wymiany.

3. Elektroniczne rynki wymiany między przedsiębiorstwami — definicja

3.1 Elektroniczne rynki wymiany między przedsiębiorstwami zdefiniować można jako oparte na wykorzystaniu internetu platformy handlowe, za pośrednictwem których przedsiębiorstwa prowadzą wymianę towarów i usług. W oparciu o powyższą, raczej szeroką definicję, elektroniczne rynki wymiany między przedsiębiorstwami można podzielić na cztery kategorie, w zależności od typów oferowanych przez nie transakcji:

- Tablice ogłoszeń, stanowiące najprostszą formę elektronicznych rynków, które oferują tylko ograniczone możliwości zawierania transakcji. Pozwalają one na przygotowanie transakcji, umożliwiając zamieszczenie informacji o chęci zakupu lub sprzedaży określonego dobra.

- Platformy wymiany, stanowiące rozbudowaną formę tablic ogłoszeń. Oferują one zazwyczaj mechanizmy umożliwiające nawiązanie kontaktu pomiędzy nabywcami i sprzedawcami, kontrolują ich wzajemne relacje oraz umożliwiają prowadzenie negocjacji za pośrednictwem platformy.
- Elektroniczne rynki sprzedaży oparte na katalogach, proponujące zbiorczy katalog produktów dostępnych w ofercie różnych sprzedawców.
- Serwisy aukcyjne, umożliwiające formalną procedurę negocjacji ceny przy wykorzystaniu internetowej platformy handlowej, w ramach której zbywca inicjuje aukcję mającą na celu sprzedaż produktów lub usług po możliwie najwyższej cenie. Natomiast aukcje odwrotne (zwane także „aukcjami holenderskimi”) inicjowane są przez potencjalnego kupca, w celu nabycia produktów i usług po możliwie najniższej cenie.

Liczba aktywnych rynków elektronicznych zmienia się w czasie i nie ustabilizowała się jeszcze. Szacuje się, że na całym świecie funkcjonuje obecnie około tysiąca rynków elektronicznych, co oznacza spadek o 20 % w stosunku do liczby sprzed dwóch lat [SEC (2004) 930].

4. Uwagi ogólne

4.1 Komunikat Komisji dotyczy kwestii „Zwiększenia zaufania do elektronicznych rynków wymiany między przedsiębiorstwami”. Rynki elektroniczne stanowią istotną część ogólnej dziedziny elektronicznej przedsiębiorczości (ang. „e-business”). Poniżej przedstawiono szereg ogólnych uwag dotyczących tej właśnie części.

4.1.1 Dobrze funkcjonujące rynki elektroniczne z zasady przyczyniają się do usprawnienia środowiska biznesowego. Przyniesie to długofalowe korzyści europejskiej przedsiębiorczości i rynkowi pracy. Zaostrzenie konkurencji zmobilizuje europejskie przedsiębiorstwa do poprawy wydajności. Dlatego też, EKES popiera działania korzystne dla rozwoju handlu elektronicznego. Stanowisko to wyrażano także w poprzednich komentarzach.

4.1.2 W opinii dotyczącej projektu dyrektywy w sprawie niektórych prawnych aspektów handlu elektronicznego⁽²⁾, Komitet stwierdził, że niejasność przepisów prawnych hamuje rozwój handlu elektronicznego. Komitet przyjmuje z zadowoleniem fakt, że obecny komunikat ma na celu ich wyjaśnienie.

4.1.3 EKES w opiniach dotyczących komunikatów Komisji „Pomóc MŚP w komputeryzacji”⁽³⁾ i „Stosowanie polityk dotyczących przedsiębiorczości elektronicznej w zmieniającym się środowisku: doświadczenia z inicjatywy” Go Digital „i przyszłe wyzwania”⁽⁴⁾ wypowiadał się na temat starań Komisji dotyczących stymulowania rozwoju elektronicznej przedsiębiorczości. Komentarze te pozostają zasadniczo aktualne.

4.1.4 Elektroniczna przedsiębiorczość ma ogromne znaczenie dla przedsiębiorstw i sektora publicznego. Tworzy warunki dla większej konkurencyjności, handlu na całym rynku wewnętrznym oraz dla zapewnienia równych szans MŚP. Istotne jest wspieranie wykorzystania tej nowej technologii, zwłaszcza przez MŚP. Komitet przyjmuje z zadowoleniem i popiera działania Komisji w tej dziedzinie.

4.1.5 Komitet popiera także ustalenia grupy ekspertów ds. internetowych platform wymiany między przedsiębiorstwami. Dokonała ona gruntownej analizy w celu ustalenia występujących problemów. Jednakże nie do końca jednoznaczne jest stanowisko ekspertów odnośnie tego, w jakim stopniu MŚP uświadamiają sobie korzyści płynące z handlu elektronicznego. Na stronie 10 sprawozdania, eksperci stwierdzili bowiem, że „MŚP są ogólnie świadome i przekonane odnośnie korzyści płynących z handlu elektronicznego”, natomiast na stronie 11, że „MŚP nadal wahają się przed całkowitym zaangażowaniem w handel elektroniczny”, co ma być spowodowane „brakiem świadomości odnośnie ryzyka i korzyści”. Jednakże istotne jest odnotowanie różnicy zachodzącej pomiędzy elektroniczną przedsiębiorczością a handlem elektronicznym. Można stwierdzić, że MŚP mają świadomość ogólnych możliwości w zakresie wykorzystania technologii informatycznych, natomiast kwestia konkretnego udziału w handlu elektronicznym wydaje się im perspektywą bardziej odległą.

4.1.6 Chociaż przedsiębiorstwa świadome są możliwości, jakie niesie ze sobą elektroniczna przedsiębiorczość, i wiele z nich należy do czołówki, jeżeli chodzi o wykorzystywanie handlu elektronicznego, określone problemy w dalszym ciągu uniemożliwiają większości MŚP pełne uczestnictwo w „społeczeństwie elektronicznej przedsiębiorczości”. Problemy te mają szerszy wymiar i nie ograniczają się wyłącznie do handlu elektronicznego. Tym niemniej dotyczą one także tej dziedziny:

- MŚP koncentrują się zazwyczaj w szerszym zakresie na problemach bieżących. Z rezerwą podchodzą do inwestowania w technologie i procedury, które nie zwracają się w krótkim okresie czasu.
- brak rozwiązań zaprojektowanych i stworzonych specjalnie na potrzeby MŚP. MŚP mają odmienne potrzeby niż duże spółki, a co gorsza, zazwyczaj nie mogą sobie pozwolić na skorzystanie z usług konsultantów, co pozwoliłoby im z łatwością wykorzystywać istniejące rozwiązania;
- MŚP często nie posiadają specjalistów potrzebnych do obsługi wielu zestawów oprogramowania ani też potrafiących tworzyć indywidualne interfejsy w standardowym oprogramowaniu;
- wiele dużych spółek wymaga od swoich dostawców wdrożenia określonego oprogramowania jako warunku rozpoczęcia lub kontynuowania dostaw. Stanowi to barierę dla MŚP, które nie dysponują dostatecznymi zasobami finansowymi i ludzkimi by sprostać skomplikowanej sytuacji technicznej powstałej, kiedy każdy z szeregu klientów wymaga wdrożenia odrębnych, specyficznych rozwiązań. Także ta kwestia może być postrzegana jako problem, ze względu na brak ogólnych standardów;
- elektroniczna przedsiębiorczość oznacza możliwość wykorzystywania przez duże spółki efektu skali a nawet efektu regresji, jak zaznaczono powyżej. MŚP nie mogą ustanawiać własnych zasad; koszty wdrożenia wsparcia technicznego są podobne niezależnie od wielkości. Dlatego MŚP mogą się spotkać z koniecznością wdrożenia szeregu różnych rozwiązań, podczas gdy większa spółka korzysta tylko z jednego;

⁽²⁾ Dz.U. C 169 z 16.06.1999

⁽³⁾ Dz.U. C 80 z 03.04.2002

⁽⁴⁾ Dz.U. C 108 z 30.04.2004

4.1.6.1 Komisja podjęła szereg inicjatyw na rzecz wsparcia wykorzystywania możliwości elektronicznej przedsiębiorczości przez MŚP. Komitet popiera te inicjatywy i zachęca Komisję do stworzenia nowych lub poprawy istniejących inicjatyw służących zaspokajaniu specyficznego zapotrzebowania MŚP na oprogramowanie i normy dostosowane do ich potrzeb.

4.1.7 EKES pragnie również szczególnie podkreślić potrzebę wzbudzania w MŚP zainteresowania pozyskaniem wiedzy na temat udziału w przedsiębiorczości elektronicznej. Obszary handlu i przedsiębiorczości elektronicznej rozwijają się w szybkim tempie. Godnym uwagi wydaje się nakłonienie MŚP do stałego pogłębiania wiedzy na ten temat.

4.1.7.1 Powyższe uwagi są zgodne z zaleceniami przedstawionymi w niedawnej opinii Komitetu w sprawie kształcenia ustawicznego⁽⁵⁾. EKES zalecał tam rozbudowę programów kształcenia ustawicznego skierowanych do obecnie czynnych zawodowo obywateli oraz bezpośrednie skojarzenie tych programów z budowaniem gospodarki opartej na wiedzy. EKES jest szczególnie zainteresowany umożliwieniem dostępu do programu małym i średnim przedsiębiorstwom.

5. Uwagi szczegółowe

5.1 Internetowe platformy wymiany między przedsiębiorstwami

5.1.1 W swoim końcowym sprawozdaniu grupa ekspertów dokonała podziału na różne formy platform wymiany. Komitet popiera stanowisko ekspertów, że „niewłaściwe byłoby skoncentrowanie się wyłącznie na rynkach elektronicznych”. Istnieje szereg różnych metod uczestnictwa w „społeczeństwie elektronicznej przedsiębiorczości”. Poszczególne spółki mają odmienne potrzeby i zasady prowadzenia działalności. Jak zauważa grupa ekspertów „problemy MŚP dotyczą najczęściej rynków elektronicznych, a w szczególności aukcji odwrotnych — ta specyficzna forma internetowej platformy wymiany między przedsiębiorstwami ... przyciąga największą uwagę.”

5.1.2 Jednakże w chwili obecnej Komitet chciałby również zwrócić uwagę na dwie dyrektywy dotyczące zamówień publicznych, przewidziane do wprowadzenia do ustawodawstwa krajowego w najbliższym czasie. Dyrektywy te wprowadzają nowe metody składania zamówień publicznych drogą elektroniczną. Fakt, iż procedury zamówień publicznych mogą stymulować użytkowanie nowych kanałów elektronicznych, mimo możliwych różnic we wdrożeniu dyrektyw w poszczególnych państwach, stanowi rzecz jasną dużą wartość dla przedsiębiorczości. Komisja zainicjowała również „plan działania w celu wdrożenia ram prawnych dla elektronicznych zamówień publicznych”, który odgrywa istotną rolę w zaznajamianiu MŚP z przedsiębiorczością elektroniczną.

5.1.3 Komitet zgadza się z opinią, że rynki elektroniczne kryją w sobie szczególnie potencjał, dlatego racjonalne jest udzielanie im wsparcia. Komitet przyjmuje komunikat z zadowoleniem. Zarazem uznaje jednak, że brak dostatecznego zaufania, choć jest czynnikiem ważnym, nie stanowi jedynej przyczyny ostrożnej postawy MŚP odnośnie rynków elektronicznych oraz ogólnie, szerszej koncepcji internetowych platform wymiany między przedsiębiorstwami.

5.1.3.1 Jak stwierdza grupa ekspertów, „Polityka przedsiębiorczości może odegrać użyteczną rolę ułatwiając MŚP przygotowanie na nowe wyzwania związane z internetowymi platformami wymiany, poprzez wspieranie przejrzystości rynku, interoperacyjności oraz uczciwości. ... władze publiczne nie powinny promować wybranych form handlu elektronicznego, lecz przyjąć postawę neutralną odnośnie różnych kanałów sprzedaży i funkcji internetowych platform wymiany. Stwierdzono, że niezbędne są dalsze działania, szczególnie w zakresie kształtowania świadomości, przejrzystości rynku, standaryzacji oraz budowania zaufania.”

5.1.3.2 W ogólnym ujęciu, internetowe platformy wymiany między przedsiębiorstwami należy wzbogacić o informacje przekazywane przez MŚP. Im bardziej zaawansowane są platformy, tym większa zachodzi potrzeba ustanowienia standardów. Tymczasem proces ich tworzenia jest daleki od końca, a kiedy już zostaną stworzone, potrzebne będzie jeszcze odpowiednie oprogramowanie do ich wykorzystywania, dostosowane do potrzeb MŚP.

5.1.3.3 Brak standardów dotyczy nie tylko kwestii technicznych, lecz także interfejsu użytkownika. Ze względu na ilość platform wymiany oraz mnogość wykorzystywanych w nich języków, nie może dziwić, że MŚP podchodzą do nich z rezerwą. Dziedzina ta powinna zostać poddana gruntownej analizie przez organy odpowiedzialne za standaryzację oraz Komisję, zwłaszcza, jeśli ma służyć do wspierania handlu transgranicznego. Dotyczy to również standaryzacji klasyfikacji i sformułowań produktów lub usług, w którym to obszarze stałe wysiłki Systemu Standaryzacji Społeczeństwa Informacyjnego (CEN/ISSS) są wspierane przez EKES.

5.1.3.4 MŚP mają do pewnego stopnia utrudniony dostęp do aukcji elektronicznych i innych rynków elektronicznych ze względu na skalę prowadzonych przetargów. Przy dużych zamówieniach potencjał dostaw MŚP jest ograniczony. Na ten aspekt należy zwrócić uwagę zwłaszcza w przypadku zamówień publicznych.

5.1.3.5 Inne kwestie, które mogą przeszkodzić w wykorzystaniu internetowych platform wymiany to zróżnicowanie krajowych przepisów i metod wdrożenia dyrektyw UE. Z punktu widzenia harmonizacji, godne ubolewania jest to, że wiele dyrektyw pozwala na wybór rozwiązań na szczeblu krajowym, co powoduje największe problemy w zakresie podpisu elektronicznego. Komitet przyjmuje z zadowoleniem i mocno popiera inicjatywę Komisji odnośnie poddania analizie obowiązujących przepisów.

5.2 Rynki elektroniczne, w tym aukcje elektroniczne

5.2.1 Poszczególne internetowe platformy wymiany między przedsiębiorstwami odpowiadają różnym potrzebom. Rynki elektroniczne służą zazwyczaj osiągnięciu „najniższych cen”. W wielu przypadkach nie jest to jednak czynnik najistotniejszy. Dostawy just-in-time, koszty serwisu oraz koszty dostosowania do potrzeb klienta są często równie, jeżeli nie bardziej, istotne. Czynniki te trudno uwzględnić w mniej lub bardziej zautomatyzowanych rynkach elektronicznych, co może po części tłumaczyć stosunkowo powolne rozpowszechnianie bardziej zautomatyzowanych wersji rynków elektronicznych.

(5) Dz.U. C 133 z 06.06.2003 r.

5.2.2 MŚP nie konkurują często wyłącznie „najniższą ceną”, lecz także elastycznością i zdolnością dostosowania do potrzeb klienta. W przypadku MŚP, ważną rolę odgrywają relacje osobiste. Wykorzystanie rynków elektronicznych oznacza przyjęcie nowej „kultury biznesowej”, na co MŚP nie zawsze są przygotowane. Anonimowość internetu może odstraszać MŚP. Również opory natury psychologicznej mogą stanowić przychylną podchodzenia z rezerwą do wykorzystywania bardziej zaawansowanych rynków elektronicznych. Okoliczności te muszą znaleźć wyraz w kodeksach postępowania.

5.2.3 W trakcie dyskusji dotyczącej reguł konkurencji na elektronicznych rynkach wymiany między przedsiębiorstwami, zwraca się uwagę na problem tzw. „efektów sieci”, które mogą pozwolić operatorowi sieci na uzyskanie pozycji dominującej. Jest kwestią dyskusyjną, jaką wagę należy przywiązywać do tego problemu. W większości wypadków, ryzyko nadużywania takiej dominującej pozycji wydaje się ograniczone. Jednakże Komitet popiera analizowanie tej kwestii przez Komisję, co pozwoli na dostrzeżenie ewentualnych nadużyć związanych z silną pozycją. Równocześnie usilnie zaleca, by nie wprowadzać w tej dziedzinie szczegółowych regulacji dotyczących rynków elektronicznych. Regulacje dotyczące rynków elektronicznych, powinny w możliwie najszerszym stopniu odpowiadać przepisom przyjętym dla rynków tradycyjnych. Przepisy i zalecenia powinny pozostać neutralne z punktu widzenia technologii i mechanizmów świadczenia usługi.

5.3 Zaufanie

5.3.1 Komitet popiera Komisję odnośnie zachęcania zainteresowanych stron do uzgodnienia lub przeglądu kodeksów postępowania. Pragnie także wyrazić poparcie dla koncepcji grupy ekspertów, dotyczącej wykorzystania list kontrolnych.

5.3.2 Komisja stwierdza w komunikacie (str. 4), że wiele przedsiębiorstw może „uznawać za trudne rozróżnienie, w jakim przypadku dochodzi do zmiany pozycji rynkowej, które należy z przyczyn gospodarczych zaakceptować, a kiedy w grę wchodzi nieuczciwe praktyki, niezgodne z przepisami prawnymi kodeksu postępowania”. Przy wprowadzaniu nowych modeli prowadzenia działalności gospodarczej, rynek często potrzebuje czasu by się do nich dostosować. Uwaga Komisji jest niewątpliwie słuszna i należy w większym stopniu skoncen-

trować się na próbach objaśniania nowych mechanizmów rynkowych.

5.3.3 Nawet, jeżeli część dostawców może mieć negatywne podejście do aukcji odwrotnych, stanowią one niewątpliwie narzędzie o dużym potencjale w zakresie obrotu towarami niskoprzetworzonymi (bardzo dokładnie określonymi produktami, o niedużym udziale usług dodanych i trudnymi do przypisania konkretnej marce). Komitet popiera stanowisko Komisji, że niezbędne są bardziej rygorystyczne przepisy odnośnie takich aukcji, niezależnie od tego czy prowadzone są elektroniczne czy też innymi metodami.

5.3.4 Kwestia zaufania może dotyczyć wielu aspektów:

- Zaufanie do koncepcji rynków, to znaczy przekonanie, że przynoszą one korzyści mojemu przedsiębiorstwu;
- Ufność, że określony rynek, jako taki najbardziej odpowiada moim potrzebom;
- Ufność, że żadne zasady nie zostały napisane „małą czcionką” (ukryte);
- Zaufanie do zasad rządzących rynkiem oraz tego, że są przestrzegane przez wszystkich uczestników;
- Zaufanie do wykorzystywanej na rynku technologii, w tym, że zapewnia bezpieczeństwo;
- Zaufanie, że posiada się dostęp do właściwych informacji dotyczących nabywcy lub sprzedawcy;
- Ufność, że właściwe aspekty są właśnie tymi, które określają wynik.

Należy uwzględnić zarówno powyższe jak i pozostałe aspekty zaufania.

5.4 *Podsumowując*, Komitet akceptuje wszystkie najważniejsze wnioski zawarte w komunikacie. Jednakże uważa za istotne uznanie faktu, że wspieranie wykorzystania internetowych platform wymiany między przedsiębiorstwami a zwłaszcza rynków elektronicznych jest elementem istotnym, lub nawet niezbędnym, ale nie wyczerpuje wachlarza niezbędnych środków. Do pozostałych należą standardy, właściwe oprogramowanie, kształtowanie świadomości oraz przepisy na szczeblu krajowym i UE.

Bruksela, 6 kwietnia 2005 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND